

Апотекарска пракса

ISSN 1451 - 1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

118

МАРТ 2018

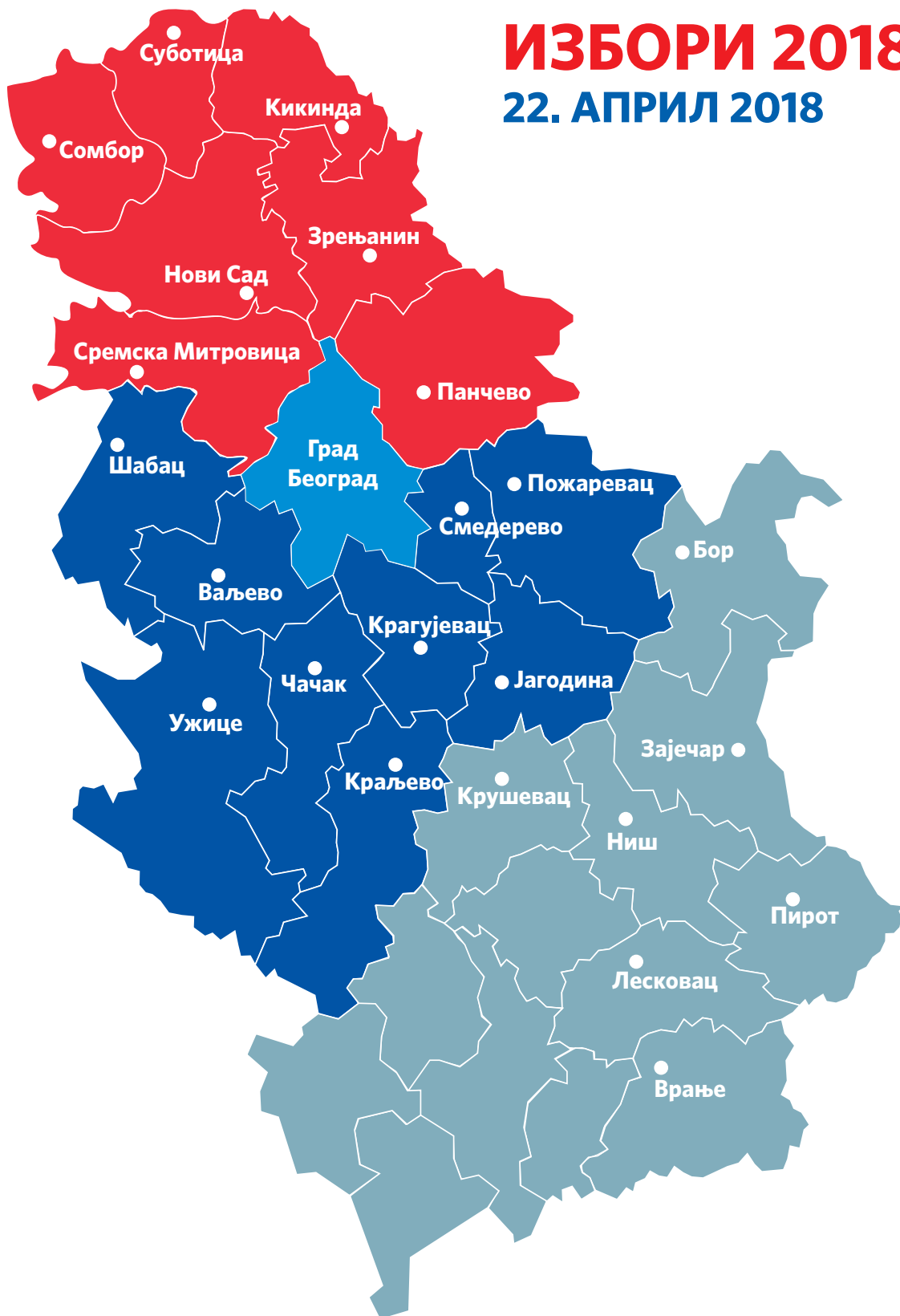
ИЗБОРИ 2018

22. АПРИЛ 2018.

ИЗБОРИ 2018

22. АПРИЛ 2018

Реч уреднице

Чланове Фармацеутске коморе Србије 22. априла очекују 4. по реду избори за чланове Скупштине који ће се одржати на 24 бирачка места, на територији целе Србије.

Избори су јединствена прилика да чланови Коморе учествују и утичу на формирање највишег органа Коморе, а тиме и на њен даљи рад и развој. Још једном Вас позивамо да изађете на изборе и тиме испуните своју моралну, законску и статутарну обавезу.

У овом броју је поред актуелних информација из земље и света представљена и Монографија Фармацеутске коморе Србије, објављена поводом Јубилеја - 20. година постојања и рада, на понос свих нас који смо учествовали у њеном оснивању и раду.

САДРЖАЈ

- 4** Информације Избори 2018
- 8** Узми ствар у своје руке и изађи на изборе
- 10** Вести из Коморе
- 14** Монографија Фармацеутске Коморе Србије
- 16** Реч директорке Фармацеутске Коморе Србије
- 20** Е-рецепт
- 22** ЕУ Манифест о вакцинацији против грипа
- 24** BELhospice поново окупља свој тим
- 26** Гастропротекција
- 28** Календар догађаја

**Апотекарска
пракса**

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS
SR - ID 94777858

ГЛАВНА И ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА Драгана Рајковић
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ Јелена Милошевић, Николина Скорупан,
Соња Стојиљковић, Милан Ракић
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК Небојша Ускоковић
ПРЕЛОМ И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ Дарко Тонић
ШТАМПАРИЈА Матија д.о.о., Београд
ТИРАЖ 7.050 комада
ИЗДАЈЕ Фармацеутска Комора Србије, Мутапова 25, Београд,
Србија
ТЕЛ/ФАКС +381 11 32 43 144, 32 46 795
ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА komora@farmkom.rs
ПОСЛОВНИ РАЧУН 325-9500900015066-04

ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА СРБИЈЕ

ОВИМ ПУТЕМ ПОЗИВА СВОЈЕ ЧЛАНОВЕ ДА ИСПУНЕ СВОЈУ ЗАКОНСКУ И СТАТУТАРНУ ОБАВЕЗУ И ИЗАЂУ НА ИЗБОРЕ ЗА ЧЛАНОВЕ СКУПШТИНЕ КОМОРЕ КОЈИ СЕ ОДРЖАВАЈУ У НЕДЕЉУ 22. АПРИЛА 2018. ГОДИНЕ ОД 8,00 - 20,00 ЧАСОВА

Напомена: Бирачко право у складу са Законом о коморама здравствених радника и овом Одлуком имају сви дипломирани фармацеути/магистри фармације који као професију обављају послове здравствене делатности у здравственим установама као и другим облицима здравствене службе чије је чланство у Комори обавезно и којима је лиценца издата.

ИНФОРМАЦИЈА ИЗБОРИ 2018

Сагласно Одлуци о спровођењу избора за чланове Скупштине Фармацеутске коморе Србије 22.04.2018. године, у изборним јединицама бираће се следећи број чланова:

- у изборној јединици број 1. Огранак Београд 37 чланова Скупштине,
- у изборној јединици број 2. Огранак Војводина 22 чланова Скупштине,
- у изборној јединици број 3. Огранак Крагујевац 24 чланова Скупштине,
- у изборној јединици број 4. Огранак Ниш са Косовом и Метохијом 17 чланова Скупштине.

Решењем Централне изборне комисије утврђена су 24 бирачка места на којима ће се вршити гласање и избор чланова Скупштине Фармацеутске коморе Србије на изборима расписаним за 22. АПРИЛ 2018., и то:

А. У изборној јединици бр.1. Огранак Београд у Београду вршиће се гласање на бирачком месту и то:

1. Бирачко место бр.1. – Београд које се налази у Београду у просторијама седишта Фармацеутске коморе Србије, Ул. Мутапова 25., где ће гласати бирачи који су запослени у здравственим установама и приватној пракси на подручју Града Београда и његових градских општина.

Б. У изборној јединици бр.2. Огранак Војводина у Новом Саду вршиће се гласање на бирачким местима и то:

1. Бирачко место бр.2.- Нови Сад које се налази у Новом Саду у просторијама седишта Огранка коморе Војводина, Ул. Хајдук Вељкова бр.11, Мастер центар Новосадског сајма, Локал 204 на другом спрату, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју

Јужнобачког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Новог Сада (Нови Сад и Петроварадин), и општина Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Бечеј, Врбас, Жабаљ, Сремски Карловци, Србобран, Тител и Темерин;

2. Бирачко место бр.3. - Панчево које се налази у Панчеву, у просторијама на адреси ул. Војводе Петра Бојовића бр. 17а, локал 2, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Јужнобанатског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Панчева и општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковачица, Ковин, Опово и Пландиште.

3. Бирачко место бр.4. - Суботица које се налази у Суботици у просторијама Нове општине, сала бр. 1, ул. Трг Лазара Нешића бр. 1, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Севернобачког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Суботице и општина Бачка Топола и Мали Иђош.

4. Бирачко место бр.5. – Зрењанин које се налази у Зрењанину у просторијама Градске управе Града Зрењанина, сала за венчања, ул. Трг слободе 10, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Средњебанатског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Зрењанина и општина Житиште, Нова Црња, Нови Бечеј и Сечањ.

5. Бирачко место бр.6. - Сомбор које се налази у Сомбору, у просторијама Градске куће, ул. Трг светог тројства бр.1, сала бр. 14/1,, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Западнобачког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Сомбора и општина Апатин, Кула и Оџаци.

6. Бирачко место бр.7. – Сремска Митровица које се налази у Сремској Митровици, у просторијама Градске куће, ул. Светог Димитрија бр. 13, сала бр.2, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Сремског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Сремска Митровица и општина Шид, Инђија, Ириг, Рума, Стара Пазова и Пећинци.

7. Бирачко место бр.8. - Кикинда које се налази у Кикинди, у просторијама бивше Месне заједнице, ул. Милоша Остојина бр. 59, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Севернобанатског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: општина Кикинда, Кањижа, Сента, Ада, Чока и Нови Кнежевац.

В. У изборној јединици бр.3. Огранак Крагујевац у Крагујевцу вршиће се гласање на бирачким местима и то:

1. Бирачко место бр.9. - Ужице које се налази у Ужицу у просторијама Градске управе Града Ужица, ул. Димитрија Туцовића бр.52 (мала сала, први спрат, главни улаз), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Златиборског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Ужица и општина Бајина Башта, Косјерић, Пожега, Чајетина, Ариље, Прибој, Нова Варош, Пријепоље и Сјеница.

2. Бирачко место бр.10. – Крагујевац које се налази у Крагујевцу у просторијама седишта Огранка коморе Крагујевац, ул. Црвеног крста бр.7/23, први спрат, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Шумадијског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Крагујевца (Аеродром, Пивара, Станово, Стари град и Страгари), и општина Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Кнић и Лапово.

3. Бирачко место бр.11. – Јагодина које се налази у Јагодини у просторијама зграде Поморавског управног округа, ул. Кнегиње Милице бр. 80а (велика сала, приземље, главни улаз), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Поморавског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Јагодине и општина Ћуприја, Параћин, Свилајнац, Деспотовац и Рековац.

4. Бирачко место бр.12. – Краљево које се налази Краљеву, у просторијама Градске управе Града Краљева, ул. Трг Јована Сарића бр.1 (приземље, први улаз), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Рашког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Краљева, Града Нови Пазар и општина Врњачка Бања, Рашка и Тутин.

5. Бирачко место бр.13. – Чачак које се налази у Чачку у просторијама Градске управе Града Чачка, ул. Жупана Страцимира бр.2 (сала Скупштине града, приземље), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Моравичког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Чачка и општина Горњи Милановац, Лучани и Ивањица.

6. Бирачко место бр.14. – Шабац које се налази у Шапцу у просторијама Медицинске школе, Шабац, ул. Цара Душана 9, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Мачванског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Шапца, Града Лознице и општина Богатић, Владимирци, Коцељева, Мали Зворник, Крупањ и Љубовија.

7. Бирачко место бр.15. – Ваљево које се налази у Ваљеву у просторијама Градске управе Града Ваљева, ул. Карађорђева бр.64 (мала сала Скупштине, први спрат), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Колубарског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Ваљева, и општина Осечина, Уб, Лајковац, Мионица и Љиг.

8. Бирачко место бр.16. – Смедерево које се налази у Смедереву у просторијама Градске управе Града Смедерева, ул. Омладинска бр.1 (услужни центар у холу зграде), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Подунавског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Смедерева и општина Смедеревска Паланка и Велика Плана.

9. Бирачко место бр.17. – Пожаревац које се налази у Пожаревцу у просторијама Градске управе Града Пожаревца, ул. Дринска бр.2, сала 11, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Браничевског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Пожаревца и општина Костолац, Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Жабари, Петровац на Млави, Кучево и Жагубица.

Г. У изборној јединици бр.4. Огранак Ниш с Косовом и Метохијом у Нишу вршиће се гласање на бирачким местима и то:

1. Бирачко место бр.18. – Ниш које се налази у Нишу у просторијама седишта Огранка коморе Ниш, Ул. Зеленгорска 4, локал Л2, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Нишавског и Топличког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Ниша (Медијана, Палилула, Пантелеј, Црвени крст и Нишка

Бања), и општина Алексинац, Сврљиг, Меровина, Ражањ, Дољевац, Гаџин Хан, Блаце, Прокупље, Куршумлија и Житорађа, **као и запослени са територије АП Косова и Метохије.**

2. Бирачко место бр.19. – Бор које се налази у Бору у просторијама Општине Бор, ул. Моше Пијаде бр.3, сала бр.2, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Борског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Градског насеља Бор и општина Кладово, Мајданпек и Неготин.

3. Бирачко место бр.20. – Зајечар које се налази у Зајечару у просторијама Скупштине града, ул. Трг ослобођења бр.1 (мала сала), где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Зајечарског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Зајечара и општина Бољевац, Књажевац и Сокобања.

4. Бирачко место бр.21. – Крушевац које се налази у Крушевцу у просторијама Управне зграде Апотеке Крушевац, ул. Ћирила и Методија бр.34, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Расинског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Крушевца и општина Варварин, Трстеник, Ћићевац, Александровац и Брус.

5. Бирачко место бр.22. – Врање које се налази у Врању у просторијама ЗУ Апотеке Врање – Огранак 1, ул. Краља Стефана Првовенчаног бр.43, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Пчињског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Врања и општина Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац и Прешево.

6. Бирачко место бр.23. – Лесковац које се налази у Лесковцу у просторијама ЗУ Апотеке Лесковац, Огранак Хипократ (у склопу ДЗ Лесковац), ул. Рада Свицара бб, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Јабланичког управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: Града Лесковца и општина Бојник, Лебане, Медвеђа, Власотинце, и Црна Трава.

7. Бирачко место бр.24. – Пирот које се налази у Пироту у просторијама ЗУ Апотеке Пирот, Апотека „Карло Скацел“, ул. Драгошева бр.18, где ће гласати бирачи који су запослени на подручју Пиротског управног округа, у здравственим установама и приватној пракси на подручју: општина Пирот, Бела Паланка, Бабушница и Димитровград.

Акта која се односе на спровођење избора објављена су на интернет презентацији Фармацеутске коморе Србије www.farmkom.rs.

ЗА СВЕ ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ:

izbori2018@farmkom.rs

011/7700911; 011/3243144; 064/1170328

УЗМИ СТВАР У СВОЈЕ РУКЕ И ИЗАЂИ НА ИЗБОРЕ!

Припремила: дипл. фарм. спец. Соња Стојиљковић

КАКВИ СМО МИ ФАРМАЦЕУТИ?

Када је у питању стручност и добро познати терен - апотека и фармација, ту смо први! Ту све знамо и не дамо на себе! Међутим, када су у питању закони, правилници, разни акти, документа - ту немамо довољно знања, а ни интересовања, тешка нам је то литература и за читање и за памћење. Ипак, сматрамо да смо с правом незадовољни - радним временом, платом, ценама лекова, конкуренцијом, тендерима... За тренутни статус у друштву, финансијске надокнаде и услове рада крива нам је држава, Комора, министри, инспекција. Жалимо се на неуређеност система, а нарочито нашег сектора. А шта смо ми као појединци урадили да нам буде боље?

Волела бих да свако ко прочита овај текст јасно и гласно себи призна да ли је изашао на претходне изборе за Скупштину Фармацеутске коморе Србије! И ако је изашао, да ли је гласао онако како заиста мисли да треба?

Можда су по обиму много мањи него републички, али по важности нама фармацеутима, избори за састав Скупштине Фармацеутске коморе Србије требало би да буду на првом месту.

**МИ
ОДЛУЧУЈЕМО
КАКО ЋЕ
НАМ БИТИ!**

ЗАШТО?

1. Зато што је Скупштина највиши орган коморе.
2. Зато што она доноси статут, етички кодекс и друге важне акте.
3. Зато што бира и разрешава директора и чланове управног и надзорног одбора, као и председника Скупштине.

4. Зато што бира и разрешава судове части, као и чланове етичког одбора.
5. Зато што утврђује висину чланарине за чланове коморе.
6. Зато што разматра извештаје о раду органа коморе и огранака коморе.
7. Зато што усваја извештај о раду и финансијском пословању коморе.
8. Зато што остварује сарадњу са коморама у земљи и иностранству.

КО ТРЕБА ДА СЕ КАНДИДУЈЕ ЗА ЧЛАНА СКУПШТИНЕ?

Сваки дипломирани фармацеут, редовни члан Коморе, који жели да се ангажује ради побољшања услова рада свих фармацеута, њиховог стручног усавршавања и побољшања статуса у друштву, треба да се кандидује за члана Скупштине.

**ИМАЈТЕ У ВИДУ ДА ЈЕ ГЛАСАЊЕ ТАЈНО!
НИКО НЕ МОЖЕ ЗНАТИ ЗА КОГА СТЕ ГЛАСАЛИ!**

КАКО СЕ ГЛАСА?

Сваки фармацеут, члан Коморе, на дан одржавања избора долази на своје бирачко место и гласа за одређени број кандидата на свом огранку. ГЛАСАЊЕ ЈЕ ТАЈНО! Нико ни на који начин не може сазнати за кога је неко гласао! Зато треба изаћи и гласати онако како Ви као фармацеут сматрате да треба!

ЗАШТО ЈЕ ВАЖНО КО СЕДИ У СКУПШТИНИ?

Колеге које будемо изабрали треба да се боре за фармацеутску струку! Да у свим секторима, приватном, државном или болничком, фармацеут буде на месту које му по звању и знању припада! Битно је да то буду они који знају да вреднују наше знање, стручност и компетентност, они који ће моћи да се ухвате у коштац са представницима разних министарстава, инспекција и других комора. Ни један закон везан за фармацеутску делатност не треба да буде донесен без сагласности Фармацеутске коморе. Ако хоћемо да наша струка буде на првом месту, треба да изгласамо колеге које воле и цене своју струку - без обзира у ком сектору они тренутно раде.

**ЗАТО ВАС ПОЗИВАМ ДА ИЗАЂЕТЕ НА ИЗБОРЕ!
ДА ОДЛУЧИМО ЗАЈЕДНО
ШТА ЈЕ ВАЖНО ЗА НАС!**

ЖИВЕЛА ФАРМАЦИЈА!

ОКРУГЛИ СТО: ЦЕНТРАЛНЕ ЈАВНЕ НАБАВКЕ – ДА ИЛИ НЕ?

У Фармацеутској комори Србије 13. фебруара 2018. године одржан је округли сто на тему „ПРОФЕСИОНАЛИЗАМ И ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈА У АПОТЕКАРСКОМ СЕКТОРУ“. Скуп је организован у сарадњи са Амбасадом Републике Пољске у Београду и уз стручну подршку Савеза фармацеутских удружења Србије и Савеза приватних апотекара Србије.

Учесници округлог стола говорили су о различитим моделима набавки лекова, њиховим ефектима, резултатима и последицама. Анализирана је пракса земаља у Европској унији (Пољска, Хрватска, Бугарска), као и законска регулатива и њено тумачење. Активно учешће у дебати имали су представници Министарства здравља, фармацеутских комора земаља из окружења (Македонија, Босна и Херцеговина - Федерација и Република Српска, Словенија, Република Српска), Републичког фонда за здравствено осигурање, Министарства финансија, Института за јавно здравље “Др Милан Јовановић Батут”, фармацеутских факултета, експерти, као и фармацеути из праксе.

У свом излагању директорка Фармацеутске коморе Србије, Светлана Стојков нагласила је важност једнакости фармацеута у обављању професије, као и очувању квалитета и доступности здравствене заштите.

Закључци и препоруке засновани су на излагањима, дебати и дискусији која је остварена међу присутним учесницима, представницима институција, организација, здравствених установа, односно чланова Фармацеутске коморе Србије, Савеза фармацеутских удружења Србије и Савеза приватних апотекара Србије.

1. Релевантни подаци показују да је спровођење централних јавних набавки, према моделу који се примењује у Србији, изгубило своју сврсисходност.
2. Присутан модел генерише неједнаке услове пословања, раст дуговања и урушавање државних апотека, отежано снабдевање руралних подручја са лековима, концентрацију и утицај капитала, гашење апотека чији су власници фармацеути.
3. Неопходно је успоставити модел набавке лекова једнак за све учеснике на тржишту, уз очување принципа економичности, ефикасности и ефективности у циљу рационалног коришћења јавних средстава.
4. Хитно повећање марже и/или увођење услуге за издавање лекова на рецепт која је најмања у Европи.
5. Хитно доношење Мреже апотека и Закона о апотекарској делатности у циљу обезбеђивања једнаких услова пословања за све учеснике на тржишту.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ НАЦИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У ОБЛАСТИ ЛЕКОВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2023. ГОДИНЕ

Радна група за израду Националне политике у области лекова започела је са интензивним радом на овом документу.

До сада су одржана три састанка, 24. јануара, 1. и 30. марта 2018. године. Фармацеутска комора Србије активно учествује у раду, посебно у делу који се тиче рационалне употребе лекова, апотекарског сектора и снабдевања лековима.

ДЕКЛАРАЦИЈА О ПОДРШЦИ ВАКЦИНАЦИЈИ

Представници стручне и академске јавности потписали су Декларацију о подршци вакцинацији 30. јануара 2018. године у Лекарској комори Србије. Представници Министарства здравља, комора здравствених радника, Српске академије наука и уметности, Српског лекарског друштва, Ректората Универзитета у Београду, Медицинског факултета Универзитета у Београду, Коморе здравствених установа Србије, Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“, Асоцијације приватних здравствених установа и приватних пракси Србије и министарка без портфеља за демографију и популациону политику

послали су поруку јавности о значају вакцинације за здравље пацијената.

У Декларацији се наводи:

„Овом Декларацијом исказујемо свој јасан и уједињен став о значају вакцинације као научно потврђене и најефикасније мере у спречавању заразних болести. Имунизација и вакцине су једно од највећих достигнућа човечанства и ниједна друга медицинска интервенција није спасла већи број живота.

Пласирање непроверених информација о штетности вакцинације шири неоправдан страх код родитеља што је довело до алармантног пада у броју вакцинисане деце у Републици Србији. Чињеница је да би даљи пад у обухвату деце вакцинацијом довео до значајних последица по здравље нације и зато сматрамо да је неопходно осигурати најширу јавну подршку вакцинацији и континуирано радити на едукацији грађана о улози и користи имунизације за здравље људи кроз пружање информација заснованих на научним доказима“.

ОСИГУРАЊЕ ЧЛАНОВА ОД ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОДГОВОРНОСТИ

На седници Скупштине одржаној 31.01.2018. године донета је одлука да се у 2018. години започне процес осигурања чланова од професионалне одговорности и то на следећи начин:

- Анкетирање чланова Фармацеутске коморе о заинтересованости за осигурање од професионалне одговорности о чему ће се изјаснити појединачно.
- У случају да је већина чланова заинтересована, Комора ће формирати радну групу за спровођење поступка осигурања.
- О наведеном Скупштина Фармацеутске коморе Србије ће бити континуирано информисана.

УНУТРАШЊИ ДИЈАЛОГ О КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

„Конференција здравственог система Србије“ у оквиру Унутрашњег дијалога о Косову и Метохији одржана је 1. фебруара 2018. године у Палати Србија.

Фармацеутска комора Србије је на позив г. Александра Вучића, председника Републике Србије, формирала Радну групу за учешће на скупу у саставу: мр пх. Биљана Илић, председница Скупштине Коморе, мр пх. Младен Утвић, заменик председника Управног одбора Коморе, мр пх. спец. Нада Илић, члан Управног одбора Коморе, мр пх. спец. Владимир Јанићијевић, члан Надзорног одбора Коморе, мр пх. спец. Лидија Бојовић, председник Огранка Ниш са КиМ.

На основу предлога и мишљења наших колега са подручја Косова и Метохије на Конференцији су презентовани ставови струке по овом питању. У извештају се посебно наводи следеће:

„По подацима Коморе дана 20.12.2017. на територији Косова и Метохије радило је 18 фармацеута са лиценцом Фармацеутске коморе Србије и покривало рад у 29 организационих јединица (како у апотекарским установама, болничким

апотекама, аптекама при домовима здравља, тако и у приватним аптекама).

Највећи проблем на који наше колеге наилазе је пре свих проблем са снабдевањем лековима како у државним, тако и у приватним аптекама. Бриселским споразумом којим је регулисан царински режим на административним прелазима између централне Србије и Косова и Метохије, а који је ступио на снагу 01.06.2015. године, аптекама на северу Косова онемогућена је слободна дистрибуција лекова из велетрговина са подручја Централне Србије.

Дефицитарни су како лекови са листа А и А1 за ванболничке пацијенте, тако и лекови са Б листе који се примењују у току болничког лечења. Становништво често није у стању да своја права у погледу доступности лекова оствари у свом месту, него су принуђени да иду у најближе градове на територији централне Србије.

До данашњег дана нису признате дипломе фармацеутима који су дипломирали на факултетима у централној Србији и Војводини и они нису у могућности да аплицирају за лиценцу коју прописују косовске власти.“

Представници Фармацеутске коморе Србије изразили су спремност Коморе

за сваки вид сарадње како са осталим чиниоцима здравственог система, тако и са свим другим органима, телима, удружењима, правним и физичким лицима у циљу изналажења решења и друштвене бриге за здравље становништва на целокупној територији Србије.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СИСТЕМА Е-РЕЦЕПТА

У циљу боље имплементације пилот пројекта еРецепт и решавања проблема који се јављају у апотекама Фармацеутска комора Србије је у јануару 2018. године прикупила конкретна питања и сугестије здравствених установа и апотека и проследила их Министарству здравља.

Након тога, 28. фебруара 2018. године одржан је састанак представника апотека из приватног и државног сектора и представника Министарства здравља, на коме се дискутовало о адекватним решењима и даљем току пројекта.

У току марта месеца извршена је обука апотека у Војводини, где је закључно са 31. мартom 2018. систем еРецепт у потпуности имплементиран.

Апотеке могу да пошаљу захтев да се укључе у систем еРецепт у адресу: registracija@mojdoktor.gov.rs

Министарство здравља и Фармацеутска комора Србије наставиће интензивну сарадњу по овом питању.

СТУДЕНСКА СТРУЧНА ПРАКСА - ЕДУКАЦИЈА МЕНТОРА

Прве едукације на тему: „Студентска стручна пракса - улога и значај ментора“, у организацији Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, одржане су 24. фебруара и 10. марта 2018. године. Обуку је прошло више од 150 полазника из 15 здравствених установа са територије целе Србије. Због великог интересовања организоваће се и *on-line* курс, односно континуирана едукација на електронској платформи, како би сви заинтересовани будући ментори ову обуку могли похађати и на овај начин. За више информација посетите интернет презентацију Фармацеутског факултета www.pharmacy.bg.ac.rs.

СУМИРАЊЕ НЕДАВНЕ ПРОШЛОСТИ

МОНОГРАФИЈА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Припремила: дипл. фарм. Милош Николин

„На једном месту могу се наћи одговори на питања зашто фармација није занимање већ професија, чија је била визионарска идеја „Виртуелне школе образовања“, ко је увидео значај постојања Националног оквира компетенција, који су принципи фармацеутске етике, зашто је фармацеут потребан савременом друштву“, запажају у свом виђењу монографије рецензенти проф др Зорица Вујић, проф др Јелена Паројчић и доц. др Драгана Лакић.

Излазећи у сусрет јубилеју поводом 20 година постојања и рада, Фармацеутска комора Србије издала је монографију у оквиру које се рекаптулира недавна прошлост и обрађују важни аспекти промена унутар апотекарског сектора Србије.

Поред др сци пх. Светлане Стојков, монографију потписују дипл. фарм., спец. Драгана Рајковић, проф др Душанка Крајновић и дипл. фарм. Милош Николин. При томе, сваки од аутора настоји да студиозно обухвати одређене теме које су од значаја за домаћу апотекарску делатност.

Уводни део насловљен са „Поштоваоцима и магистрима фармације“ Светлане Стојков, визионарски нас уводи у јединствени свет једне професије, чија се лепота заснива на хуманизму и неговању традиције. „Ми смо здравствени професионалци који заједно с пацијентима улазе у битку са најтежим болестима“, наводи Стојков.

Историјат фармације у Југославији након Првог светског рата исписује Душанка Крајновић, а читав овај део књиге враћа нас до периода оснивања Апотекарске коморе, прве еснафске организације фармацеута на овим просторима. Требало је да прође више од педесет година, да би се крајем двадесетог века, тачније 1997,

конституисала Фармацеутска комора Србије - прва комора здравствених радника, која у непромењеном облику постоји до данас. У свом делу текста, Драгана Рајковић истиче кључне моменте формирања кровне организације фармацеута Србије, те најбитније сегменте њеног деловања и рада.

Део књиге који потписује Светлана Стојков „О професији“, односи се на настанак професија кроз историју, са акцентом на фармацеутској професији, суштински анализира многоструке аспекте који нашу делатност чине јединственом и препознатљивом, са високим степеном моралне одговорности и компетенција „Од фармацеута се очекује да интердисциплинарно учествују у лечењу грађана и дели одговорност за исход лечења“ наводи Стојков.

Део књиге насловљен са „Апотекарски сектор и апотеке у Европи“ Драгане Рајковић уводи нас у високо организовани свет европских апотека, обрађујући слојевито и студиозно карактеристике јавног апотекарског сектора на европском тлу, изражене тенденције дерегулације и утицај либерализације на апотекарску делатност, на основу чега се могу препознати обриси промена апотекарске парадигме на почетку новог миленијума.

Сумирајући фармацеутску професију у домену професионалног морала, Душанка Крајновић у завршном делу монографије, износи водећа етичка и деонтолошка начела којима је фармација већ вековима утемељена и дефинисана. Део књиге насловљен са „Етика - основ добре здравствене делатности“ испитује професионалну одговорност фармацеута и етичке дилеме у свету све израженијих промена и комерцијалних циљева пословања који су често у колизији са начелима фармацеутске професије. „Фармацеути су спремни да се са многим етичким изазовима новог доба носе тако да очувају мисију своје професије која треба да осигура да употреба лекова у једном друштву буде правилна“.

Посебну боју новој публикацији пружају разговори са директорима Фармацеутске коморе Србије који су од оснивања до данас учествовали у креирању мисије апотекарске делатности, носећи се са многим проблемима и изазовима. Део књиге насловљен са „Сведочења о једној професији“ потписује дипл. фарм. Милош Николин. Почев од мр фарм. спец. Живане Јовановић, првог директора Коморе, своја виђења улоге апотекарског позива у светлу турбулентних друштвених промена износе, дипл. фарм. спец. Гордана Симић, дипл. фарм. спец. Ненад Вуловић, мр сци фарм. Злата Жувела, дипл. фарм. спец. Драгана Јовановић и др сци фарм. Светлана Стојков.

У финалном делу публикован је текст Миливоја Мољца „Наше наде“ из 1930 године, који нам без превише оптимизма разоткрива да се кључни

проблеми струке нису променили током периода од безмало једног века, те да је позиција фармацеутског позива унутар здравственог система и друштва остала непромењена.

Монографија “20 година Фармацеутске коморе Србије” штампана је као двојезично српско-енглеско издање, богато илустровано, у луксузном повезу, обима 149 страница.

„На једном месту могу се наћи одговори на питања зашто фармација није занимање већ професија, чија је била визионарска идеја „Виртуелне школе образовања“, ко је увидео значај постојања Националног оквира компетенција, који су принципи фармацеутске етике, зашто је фармацеут потребан савременом друштву“, запајају у свом виђењу монографије рецензенти проф др Зорица Вујић, проф др Јелена Паројчић и доц. др Драгана Лакић.

РЕЧ ДИРЕКТОРКЕ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Изводи из интервјуа др сци пх. Светлане Стојков објављеног у монографији "Двадесет година Фармацеутске коморе Србије"

Доласком на чело Фармацеутске коморе, била сам свесна тежине изазова и великих очекивања која су имали чланови Коморе, као и бројних нерешених питања којима се наша струковна организација дуго бавила. Требало је представљати струку која је годинама уназад била маргинализована и скоро невидљива у општој јавности. Ипак, приоритет је био помоћи колегама у остваривању њихових права и интереса. Елементарна непогода (велике поплаве у Србији 2014. године) мобилисала нас је да покажемо да Комора брине о чланству када је угрожено. На самом почетку мандата, у јуну 2014. обишла сам део поплавлених подручја и учествовала у давању предлога да се издвоје средства за материјалну помоћ из Фонда узајамне помоћи. Стога је једна од првих одлука које су донесене на органима Коморе била у вези са исплатом помоћи члановима Коморе који су претрпели уништење, оштећење или умањење имовине услед елементарних непогода. До краја 2014. исплаћена је помоћ у укупном износу од 1.150.000 динара (за 23 члана Коморе).

Касније активности представљале су наставак иницијатива чланова и органа Коморе, као и започињање нових пројеката, где сам наставила да се руководим стандардима примереним модерној и проактивној професионалној организацији и актуелном друштвеном тренутку. То је захтевало потпуну посвећеност, сталну комуникацију с колегама и спремност на велике изазове који су уследили.

ДОНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О АПОТЕКАРСКОЈ ДЕЛАТНОСТИ

Доношење Закона о апотекарској делатности је давнашњи циљ фармацеута. Деценијама уназад, фармацеути су покушавали да утичу на законодавца да донесе закон који ће регулисати апотекарску делатност. Последњи такав акт је донет пре више од осамдесет година (1931). Од краја Другог светског рата до данас, законодавац није препознавао потребу за секторским законом, уз образложење да је наша делатност довољно регулисана Законом о здравственој заштити и другим правним актима. Међутим, данашња слика

апотекарског сектора показује да није тако. Апотекарска делатност специфична је по својој дуалној платформи, коју чини пословање у тржишном окружењу и пружање здравствене заштите, те изискује добру регулацију, координацију и контролу. Свесни ове чињенице, као и бројних потешкоћа с којима се суочавају наше колеге, 2015. године у Фармацеутској комори смо започели интензивне и конкретне активности за доношење закона, које су пратиле одлуке Скупштине, формирање Радне групе, као и разговори са Министарством здравља. Није било лако уверити представнике Министарства да је постојећа регулатива мањкава, неконзистентна и непотпуна. Ипак, након бројних састанака, извештаја и иницијатива, започет је заједнички рад Радне групе коју је именовао министар здравља. Предлог нацрта је прошао јавну расправу током јануара 2017. године, заједно са

Апотекарска делатност специфична је по својој дуалној платформи, коју чини пословање у тржишном окружењу и пружање здравствене заштите, те изискује добру регулацију, координацију и контролу - зато нам је Закон о апотекарској делатности неопходан.

Законом о здравственој заштити и Законом о здравственом осигурању. У Предлогу нацрта наведени су чланови Закона који забрањују вертикалну интеграцију. Тиме би се избегао велики утицај капитала на промет и потрошњу лекова, као и његова кумулација и стварање могућности за монопол. Сматрам да независност фармацеута у доношењу одлука које су у најбољем интересу пацијента на сме бити компромитована личним интересима или интересима корпорација. Стога често

цитирам министра здравља Пољске, који је поводом ререгулације апотекарског сектора у овој земљи недавно изјавио: „Здравље је вредност која оправдава ограничавање економских слобода.“ У Предлогу нацрта закона се уређују и ближи услови у погледу кадра, простора и опреме, демографских и географских критеријума за отварање апотека, приближавајући се тиме постепено стандардима ЕУ. Посебно су нам важни чланови којима се даје право пречег закупа апотека фармацеутима, као и сектора инспекцијског надзора, где се предвиђа ангажовање фармацеута - фармацеутска инспекција. Међутим, према последњим информацијама, нови став Министарства здравља јесте да се одређени чланови закона из овог предлога инкорпорирају у Закон о здравственој заштити.

О ДАНУ АПОТЕКАРСТВА

Искрено верујем да Дан апотекарства може да допринесе јачању интегритета и промовисању струке. Наша професија на овим просторима делује више од једног века - прва апотека на територији Србије отворена је још 1830. године. Отворио ју је чувени магистар фармације Матеј Ивановић у Београду. Од тада до данас, фармацеути су се, делећи судбину свог народа, суочавали са бројним недаћама, од ратова до епидемија, сиромаштва, транзиције. Тако је и данас. И управо због тога сматрала сам да је потребно с поштовањем се осврнути на прошлост, на наше претходнике. Од 2015. године, када је установљен Дан апотекарства Србије, трудили смо се да се подсетимо наших претходника, али и да препознамо наше савременике, колеге који су својим залагањем промовисали нашу професију. Стога свако обележавање Дана апотекарства Србије користимо као прилику да истакнемо и похвалимо наше колеге, чланове Коморе, који својим несебичним залагањем доприносе афирмацији фармацеутске струке и делатности.

САРАДЊА КОМОРЕ СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА У ЗЕМЉИ И НА МЕЂУНАРОДНОМ ПЛАНУ

Када се сагледају активности Коморе у последњих неколико година, мислим да оне никада нису биле интензивније на пољу професионалне и интерпрофесионалне сарадње. Превасходно бих поменула да смо међу оснивачима Асоцијације фармацеута Југоисточне Европе (2015), чије су активности усмерене на унапређење апотекарског сектора у региону, заснованом на размени искустава, добре праксе и развоју услуга фармацеута. Осим тога, захваљујући доброј сарадњи са Фармацеутском групом Европске Уније, на извору смо информација о трендовима у апотекарској делатности ЕУ. Током 2016. Комора је примљена као члан посматрач ове организације. Своју подршку Фармацеутској комори Србије ПГЕУ је потврдила и учешћем председнице, госпође Јурате Сварцваите, на обележавању двадесетогодишњице постојања и рада Коморе, када је одржала врло занимљиво и корисно предавање.

Иницирала сам интензивнију сарадњу свих комора здравствених професија у нашој земљи како бисмо заједнички утицали на измену законске регулативе, најпре Правилника о ближим условима за издавање, обнављање и одузимање лиценце, како би ишла у прилог нашим колегама - задржавање лиценце приликом прекида радног односа, смањење броја бодова потребних за обнову лиценце, могућност пребацивања бодова из једне у другу годину, могућност да се потврде о присуству акредитованим програмима користе из

постојеће базе Коморе. Захваљујући овим изменама у Правилнику (усвојен крајем 2015), процес обнове лиценце је успешно окончан за преко 2.600 фармацеута. Започели смо и са организовањем полагања лиценцног испита, што је био и својеврстан тест озбиљности и кредибилитета за све коморе. Са ове временске дистанце, сматрам да смо га успешно положили. Након вишегодишњих активности и иницијатива према релевантним институцијама, током 2015. Влада РС је донела Одлуку о изменама и допунама Уредбе о критеријумима за формирање цена хуманих лекова, којом је после дугог низа година повећана маржа за лекове на рецепт (који се не налазе на Листи РФЗО-а).

Наше иницијативе су усмерене и на Светску здравствену организацију, студентске организације, синдикате. Такође, Фармацеутска комора је укључена и у пројекат Светске банке за рационалну примену антибиотика, који већ након неколико месеци показује значајне резултате...

Фармацеутска комора Србије је међу оснивачима Асоцијације фармацеута Југоисточне Европе (2015), чије су активности усмерене на унапређење апотекарског сектора у региону, а захваљујући доброј сарадњи са Фармацеутском групом Европске Уније, на извору смо информација о трендовима у апотекарској делатности ЕУ.

Упућени смо на све институције које имају додир са фармацеутима и апотекарском делатношћу, а са многима смо учествовали и у пројектима на националном нивоу, као што је безбедност у саобраћају и јавне

политике. Упорним радом и неодустајањем, успели смо да нас препознају као организацију која се посвећено, енергично и конструктивно бави питањима и проблемима апотекарства и фармацеутске здравствене заштите. Постали смо квалитетан саговорник и незаобилазан учесник у дијалогу са представницима институција, медија, организација.

Посебно ми је важно што су образовне институције препознале улогу Коморе, те управо започињемо реализацију пројекта који треба да омогући да знања фармацеута буду уједначена образовањем на различитим универзитетима. То би значило хармонизацију квалитета услуге у апотекама, што је важно због корисника услуга и пацијената.

Поносна сам и на пионирске кораке које смо у сарадњи са „Дата Статусом“ предузели у примени информационих технологија за унапређење услуге фармацеута учовањем потенцијалних интеракција између лекова. Били смо прва комора у Србији која је

омогућила едукацију и бесплатан приступ једној од најпознатијих база лекова, *Lexicomp*.

НЕЗАВИСНОСТ И АУТОНОМИЈА ФАРМАЦЕУТА У ПРОФЕСИОНАЛНОМ РАДУ

Ово је врло деликатно питање, јер осећај независности, личне и професионалне слободе, залази у домен личне перцепције, свести и става. Стога, рећи ћу вам свој став као фармацеута који је дужи од двадесет година радио у апотекарству, а не као директора Коморе.

У свом раду одувек сам се држала сопствених професионалних ставова и свој посао обављала независно и аутономно. То није било лако, али је за мене најједноставније... Драго ми је да су то чланови Коморе препознали и дали ми прилику и част да их представљам.

Прво обележавање Дана апотекарства, 30. април 2015.

eРЕЦЕПТ

НАЈЧЕШЋА ПИТАЊА И НЕДОУМИЦЕ У ДОСАДАШЊОЈ ПРАКСИ

Припремила: дипл. фарм. Ања Станојловић

Пројекат eРецепт започео је крајем октобра прошле године и пацијенти већ пети месец могу да подигну своје обновљиве терапије у апотекама широм Србије. Након почетних несигурности и сумњи у то како ће електронска терапија бити прихваћена, пре свега од стране наших пацијената и с друге стране проблема са функционалностима и перформансама eАпотеке са којима смо се суочили, eАпотека се усталила у свакодневном раду фармацеута широм Србије.

Почетни проблеми у смислу дезинформације о неопходности подизања терапије увек у истој апотеци, неиздавања папирног рецепта за прву терапију у низу од стране лекара, дуплирања терапије у eАпотеци, прописивања наркотике као обновљиве терапије, погрешног уношења децималног записа при прописивању инсулина на карпулу итд., полако се превазилазе.

Највећи број тренутних проблема и дилема фармацеута у свакодневном раду са eРецептом, проузрокован је ограниченим функционалностима софтвера који се користе у Домовима здравља, као и спремношћу и могућношћу да се исти прилагоде реалним потребама пројекта. С обзиром да се на унапређењима стално ради, потребно је да будемо стрпљиви.

Поред тога, потребне су и континуиране едукације лекара, у складу са променама, како би се што мање пацијената враћало из

апотека ка Домовима здравља. Углавном се ради о техничким грешкама приликом генерисања терапије у програму лекара, као и проблемима са администрацијом. На пример, проблем који свакодневно мучи фармацеуте, јесте проблем са бројем старе, поништене **здравствене књижице** који се појављује у eАпотеци, без обзира што пацијент одавно има и користи нову здравствену књижицу. Овај проблем је неопходно решити на нивоу Дома здравља тако што ће се у електронски картон пацијента унети наведена измена. Није довољно да лекар унесе ову измену у део програма из којег се штампа папирни рецепт, при чему на папирном рецепту стоји исправан, нови број здравствене књижице, јер се у том случају приликом претраге у eАпотеци и реализације eРецепта и даље појављује стари број здравствене књижице.

Проблематика везана за **основ ослобађања од партиципације (ООП)** треба да се реши променама на нивоу интеграционог фајла eАпотеке. ООП ће бити везан за прописани лек, а не за податке о пацијенту. Шифре **Конвенције** су такође биле дилема фармацеута, јер су навикли да брину о томе због захтева РФЗО-а да се ти рецепти посебно реализују и физички одвајају. Сада као информација из софтвера примарне здравствене заштите, кроз интеграциони фајл eАпотеке улази информација о земљи порекла, а не о пребивалишту пацијента што је раније био случај, тако да је и тај проблем решен.

У самој еАпотеци су у последње време уведене и разне функционалности које у почетку нису постојале, а сада су јако корисне у свакодневном раду. Једна од њих је могућност **издавања паралелног лека**. Приликом избора одговарајућег лека информација које у почетку није било је **шифра ЈКЛ**, што је много значило фармацеутима. Такође, поред увида у наредне термине терапије пацијента (**еТерапија**), од скоро постоји и могућност прегледа претходно издате терапије, без обзира на то у којој апотеци је иста реализована (**Историјат еТерапије**). Ту се може наћи и информација о евентуално издатом паралелном леку. **Провера здравственог осигурања пацијента** у самој еАпотеци је такође могућа. Информација се добија од РФЗО сервиса на основу ЛБО осигураника. Уколико пацијент нема валидно осигурање или је лекар прописао лек са неодговарајућом дијагнозом, лек ће у еАпотеци бити пребачен са А/А1 листе на негативну листу, што се може препознати по **ознаци Н** у колони Листа. Од недавно су доступни и **Извештаји о издавању лекова на еРецепт** на нивоу апотека, уз могућност избора жељеног периода.

О недостацима и проблемима треба причати. Треба дати свој допринос и бити конструктиван, те са тачке фармацеута предузети мере и предложити побољшања, јер је еАпотека у развоју и потребно је време. Од великог значаја је да се препознају предности и могућности које нам развој еАпотеке у Србији доноси. Фармацеут је у прилици да чврсто заузме своје значајно место у систему примарне здравствене заштите. Добија шансу да брине о хроничној терапији свог пацијента који сада неће одлазити сваког месеца код изабраног лекара, већ управо код свог фармацеута. Јако је битна комуникација коју у овом периоду остварујемо са пацијентима. Информације које ћемо им дати о начину на

који ће убудуће функционисати подизање терапије су важне, а добијамо и могућност да преузмемо бригу о наредним терминима њихове терапије.

Размишљајмо о могућностима за подизање терапијске комплијансе и адхеренце на већи ниво и дозволимо да наше знање буде искоришћено.

- Лекар прописује **обновљиву терапију** пацијенту који испуњава услов за то, тј. пацијенту са хроничном терапијом чије ће здравствено стање остати стабилно до прве следеће контроле и може бити прописана за период **од два до максимално шест месеци**.

- Свако **прво прописивање** обновљиве терапије, као и свако **додавање новог лека** у терапију, за сада прати папирни рецепт.

- Први, папирни рецепт важи 15 дана од датума прописивања, а сваки наредни еРецепт постаје активан **7 дана пре** датума који стоји у еТерапији пацијента и важи **7 дана после** тог датума.

- Пацијент своју прву терапију подиже уз лекарски рецепт, а за свако наредно подизање терапије довољна је само **здравствена књижица** тј. картица здравственог осигурања.

- Пацијент може подићи своју терапију у било којој од апотека која је у систему еРецепта и која је обележена налепницом, **ознака еРецепт**.

Свако наредно подизање терапије пацијент такође може обавити **у било којој апотеци**, без обзира где је подигао своју терапију на први у низу, папирни рецепт.

- Проблеми у раду еАпотеке, као и сугестије за унапређење, могу се пријавити на мејл адресу: **epoteka_thp@mojdoktor.gov.rs**

ЕУ МАНИФЕСТ О ВАКЦИНАЦИЈИ ПРОТИВ ГРИПА

Припремила: дипл. фарм. спец. Јелена Милошевић

Европа, заједно са свим потписницима декларације, захтева више активности и одлучнију реакцију да би се смањиле последице епидемије грипа у Европи и тиме побољшало здравље свих грађана и квалитет њиховог живота.

Грип је животно угрожавајућа болест која сваке године однесе 650.000 живота, на светском нивоу, утиче на 5 - 10% светске популације и у 3 до 5 милиона случајева доводи до озбиљног здравственог стања широм света. Грип је нарочито опасан за осетљиве групе људи: старије особе, особе са хроничним обољењима, труднице и децу. Ове групе су у високом ризику од развоја озбиљних компликација при обољевању од грипа.

Вакцинација против грипа је један од најзначајнијих достигнућа у медицини у прошлом веку, једна од најмоћнијих и најисплативијих интервенција. Скоро 80 година вакцинација против грипа сачувала је и заштитила светску популацију од пандемија и смањила економске трошкове у сезонама грипа.

Вакцинација против грипа има кључну улогу у борби против антимикробне резистен-

ције смањујући инциденцу од вирусних инфекција, а тиме и потрошњу антибиотика - како за секундарне бактеријске инфекције, тако и за неоправдано лечење вирусне инфекције антибиотцима.

Сезонска вакцинација против грипа у многим земљама Европе је на ниском нивоу и има тенденцију опадања. озбиљност инфекције и подложност инфекцији вирусом грипа су потцењени, што последично доводи до пада броја захтева за вакцинацијом. Стога је свеобухватно разумевање безбедности и користи од сезонске вакцинације, њен утицај на преношење инфекције и смањење озбиљности болести, кључно у контексту тренутних изазова који су пред здравственим системом Европе.

Потребан је холистички приступ, који у центар поставља човека, здравствени систем који освешћује о болести, учествује у обуци и интегрисаној здравственој заштити са свим својим ресурсима, комбинујући њихове различите вештине и знања у истом правцу.

На основу Резолуције Светске здравствене организације о превенцији и контроли пандемије грипа из 2003. године и Препорука Европског савета о сезонској вакцинацији из 2009., подстичу се државе чланице да успоставе и имплементирају стратегије за повећање степена вакцинације против грипа код свих особа које су у високом ризику, са циљем да се најмање 75% особа вакцинише.

Позивају се и Европска унија и свака држава понаособ са својим организацијама да раде на следећем:

- Препознати терет које грип и епидемија носи, препознати важност и значај превенције грипа, развијати и ефикасно унапредити примену националних програма вакцинације са јасно постављеним циљем о степену вакцинације.

- Осигурати одговарајући и тачан епидемиолошки мониторинг како би се омогући-

ла адекватна процена и унапређивање националних програма вакцинације.

- Посебну пажњу посветити процени ризика у осетљивим групама и обавезно укључити осетљиву популацију у програм вакцинације.

- Промовисати вакцинацију против грипа и међу здравственим радницима, заједно са указивањем на проблеме које болест доноси, што представља позитиван пример испуњавања етичке дужности према пацијентима.

- Повратити поверење јавности у вакцинацију против грипа и повећати степен вакцинације - заједнички циљ здравствених професионалаца и надлежних институција.

- Организовати едукације за здравствене раднике у вези имунизације, последица грипа, очекиваног степена вакцинације. Најбољи начин је укључити се у разговор са пацијентима и објаснити им све што их занима у вези са вакцинацијом, разбијати митове и претпоставке и охрабрити их да се вакцинишу.

- Обезбедити да сви из угрожених и ризичних група разумеју какав ризик по њихово здравље представља грип.

- Препознати допринос вакцинације против грипа у борби против бактеријске резистенције, јер се тако смањују и секундарне бактеријске инфекције, тиме и потрошња антибиотика али и неоправдана и погрешна употреба антибиотика за лечење грипа.

- Оснажити размену доброг искуства из праксе.

- Охрабрити развој мултидисциплинарне сарадње здравствених професионалаца на локалном, регионалном и националном нивоу у циљу изградње подршке, поверења и приступа вакцинацији широм здравственог сектора кроз размену најбољих професионалних и регулаторних пракси у Европи.

ЖИВОТ ИМА ЛЕПШИ СМИСАО КАДА ПОМАЖЕМО

***BELhospice** је једна од првих организација у Србији која се бави збрињавањем онколошких болесника. У центру је запослено 14 људи од којих је 9 чланова мултидисциплинарног тима, а подршку им пружа и 68 волонтера. Од 2004-те године **BELhospice** бесплатно пружа услуге кућног збрињавања и ради на унапређењу квалитета живота онколошких пацијената и чланова њихових породица.*

Када онколошком пацијенту медицина и болничко лечење више не могу да помогну, стручни тим *BELhospice-a* који чине лекари, медицинске сестре, психолози, социјални радник и духовник, води свеобухватну бригу о оболелом пацијенту. Поред контроле симптома бола, едукује се и породица да пацијенту побољша квалитет живота и помаже породици да превазиђе тешке околности. Свака болест, а поготово тешка и неизлечива, погађа не само пацијента него и чланове његове породице, па и шире окружење. Најближи, који су непосредно укључени у негу, као неформални неговатељи уопште нису препознати и немају посебна права у нашем друштву.

У спровођењу услуге кућног збрињавања, велику улогу има и око 70 волонтера који активно учествују и посећују пацијенте са циљем спречавања социјалне изолације, активације друштвеног живота и помоћи породици да обаве свакодневне послове. Међу њима су углавном студенти као и еминентни академски грађани који издвајају своје време јер верују да живот има лепши смисао када помажемо онима којима је помоћ неопходна.

Поред мултидисциплинарног тима који ради кућно збрињавање, *BELhospice-a* поседује и тим који се бави прикупљањем средстава кроз организацију различитих догађаја и других пројеката што омогућава

рад организације и бесплатно пружање услуга. Успели смо да прикупимо и средства за *Hospice* центар у оквиру кога ће се пружати услуга дневног боравка за онколошке пацијенте.

“Управо радимо на томе да интегришемо наше услуге са локалном заједницом и са министарствима. Имамо одличну сарадњу и подршку заједнице, грађана Србије и корпоративног сектора. Покушавамо да, кроз пројекат на коме радимо са Европском комисијом и Министарством за рад и социјалну политику иновирамо услуге, да интегришемо и успоставимо међусекторску сарадњу између Министарства за рад и социјалну политику, Министарства здравља и институција на локалном нивоу, како би ефикасније пружили услуге пацијентима и члановима њихових породица. Многи пацијенти којима помажемо су у јако тешком материјалном положају, а већина је усамљена”, указује Вера Мацгаљ и додаје да *BELhospice* има добру сарадњу са медицинским и социјалним институцијама у Србији.

Овом пројекту помажу како међународне организације, тако и велики број компанија међу којима су истакнуте банке, осигуравајуће куће, представници приватног сектора, предузетници и индивидуални донатори који континуирано подржавају рад организације. По питању фармацеутских

компанија, велики допринос и подршку *BELhospice* центру пружају апотеке, посебно Апотека *BENU* кроз спонзорство догађаја и постављање донаторских кутија у апотекама, затим Апотека Иванчић и Синови, као и фармацеутске куће *Pharmanova*, *PharmaSwiss*, *AMICUS*, *GSK*, *Actavis*, *Roche* и *Novartis*.

Неопходна је подршка шире заједнице како би се обезбедила средства за одрживост организације, односно спровођење постоје-

ћих услуга збрињавања у кући и услуга Дневног центра, као и подршка прикупљању средстава за будуће активности изградње стационарног дела *Hospice* Центра.

Овим путем позивамо и друге здравствене установе и фармацеутске компаније да дају свој допринос и прикључе се *BELhospice* тиму у циљу унапређења палијативног збрињавања и очувања достојанства онколошких пацијената.

BELHOSPICE ПОНОВО ОКУПЉА СВОЈ ТИМ!

Постани део *BELhospice* тима у коме сви побеђујемо. У *BELhospice* тиму сви трчимо за један заједнички циљ - да омогућимо што већем броју онколошких пацијената бесплатно палијативно збрињавање, а њиховим породицама потребну подршку.

Придружи се *BELhospice* тиму 21. априла 2018. на Београдском маратону и трчи за #PravoNaDostojanstvo.

КОНТАКТ ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ПАЛИЈАТИВНОГ
ЗБРИЊАВАЊА (ЗА ПАЦИЈЕНТЕ И ЧЛАНОВЕ
ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА): 011/3343-311

Контакт за донацију:
vera.madzgalj@belhospice.org
milica.djustebek@belhospice.org

ГАСТРОПРОТЕКЦИЈА

Припремила: дипл. фарм. спец. Николина Скорупан

Гастропротекција (заштита слuzнице горњег дела ГИТ-а од крварења) може да се постигне избегавањем фактора ризика и/или применом гастропротективних лекова.

Фактори ризика за крварење из желуца су: *H. Pylori* инфекција, лекови (НСАИЛ, кортикостероиди, антидепресиви - ССРИ, орални антикоагуланти, антиагрегациони лекови), пушење, стрес, старост >60 година.

Најбољи начин за спречавање крварења из горњег дела ГИТ-а јесте елиминисање фактора ризика, а када то није могуће потребно је применити лекове за гастропротекцију. У највећем броју случајева користе се инхибитори протонске пумпе (ИПП), због своје ефикасности и добре подношљивости. Нежељене реакције при краткотрајној примени, чак и већих доза ИПП се ретко испољавају и углавном су благе. Међутим, дуготрајна примена, нарочито већих доза повећава ризик од инфекције *C. difficile*, остеопорозе, дефицита витамина Б12 и хипомагнезијемije. Зато је потребно ове лекове користити у најнижим ефикасним дозама, само онолико колико

је потребно да заштита траје. Ако је неопходна дугогодишња примена, пацијента треба пажљиво пратити и предузети све неопходне мере да се спрече наведене нежељене реакције.

Лекови су најчешћи узрок крварења из ГИТ-а. Од свих ГИТ крварења, више од 65% случајева узроковано је лековима. Најчешће су последица примене кардиолошких доза ацетилсалицилне киселине (АСК) и терапијских доза НСАИЛ, јер се ови лекови највише користе у општој популацији.

Што се улцерогени лек дуже примењује и што су дозе веће, то је и ризик од крварења већи. Зато током примене оваквих лекова треба размотрити увођење лека за гастропротекцију.

Зарад лакшег доношења одлуке о гастропротекцији, 2016. године у Српском архиву за целокупно лекарство објављене су „Препоруке за гастропротекцију у превенцији крварења из дигестивног тракта“. Приступ овом стручном раду на интернету је слободан.

Према Препорукама, за гастропротекцију се користе ИПП онолико дуго колико се узима улцерогени лек, јер прекид гастропротекције повећава ризик за крварење за 45%.

ПРИМЕНА АЦЕТИЛСАЛИЦИЛНЕ КИСЕЛИНЕ (75 - 100 MG)

Пацијенти који су на хроничној терапији АСК-ом треба да примењују ИПП уколико:

- су имали улкус или ГИТ крварење и/или
- истовремено примењују други улцерогени лек и/или
- имају 2 од наведених фактора: диспепсију, ГЕРБ, >60 год.

Они се дају у једној јутарњој дози пола сата пре доручка (20mg омепразола, пантопразола или есомепразола, односно 15mg лансопразола). Уколико се током терапије АСК-ом развије

улкус који не крвари, АСК се не обуставља, већ се ИПП примењују два пута дневно, до зацељења улкуса, а потом се наставља са уобичајеном гастропротекцијом. Уколико улкус крвари, АСК се обуставља најдуже 5 дана.

Што се улцерогени лек дуже примењује и што су дозе веће, то је и ризик од крварења већи. Зато током примене оваквих лекова треба размотрити увођење лека за гастропротекцију.

Зарад лакшег доношења одлуке о гастропротекцији, 2016. године у Српском архиву за целокупно лекарство објављене су „Препоруке за гастропротекцију у превенцији крварења из дигестивног тракта“. Приступ овом стручном раду на интернету је слободан.

ПРИМЕНА НСАИЛ

НСАИЛ носе ризик од ГИТ крварења, који расте са порастом селективности за COX-1, повећањем дозе и дужином примене. Избор НСАИЛ зависи од бројних фактора, али када год је то могуће, предност треба дати леку са што нижим ризиком од ГИТ крварења.

Треба имати у виду да је крварење узроковано НСАИЛ често без бола, јер су ови

лекови аналгетици, па је гастропротекција потребна код пацијената у умереном и високом ризику од ГИТ крварења, упркос одсуству било каквих ГИТ симптома.

Примена ИПП је обавезна код пацијената на терапији НСАИЛ у високом ризику од ГИТ крварења:

- који су раније крварили из ГИТ-а
- који истовремено узимају ОАК
- имају истовремено 3 фактора: > 60 год, истовремена примена КС или мале дозе АСК, историја пептичког улкуса, историја диспепсије, велика доза НСАИЛ, истовремена примена другог НСАИЛ.

Примена ИПП **није потребна** код пацијената на терапији НСАИЛ у ниском ризику од ГИТ крварења, а то су особе млађе и средње животне доби, без других фактора ризика за крварење из ГИТ-а.

Примену ИПП **треба размотрити** након пажљиве процене користи и ризика за све остале пацијенте који користе НСАИЛ.

ПРИМЕНА КОРТИКОСТЕРОИДА, ОРАЛНИХ АНТИКОАГУЛАНАСА, SSRI

ИПП треба да примењују пацијенти:

- који су крварили или имали улкус
- који истовремено користе други улцерогени лек

Пацијенти на терапији високим дозама КС треба да користе ИПП, чак и у одсуству других фактора ризика.

Гастропротекција се даје онолико дуго колико се узима КС, ОАК односно SSRI.

Фармацеути треба да буду свесни да наведени лекови, а нарочито АСК и НСАИЛ као аналгетици, често узрокују мала ГИТ крварења, без симптома, која уколико дуго трају могу да доведу до анемије. Зато су замор, бледило коже и недостатак даха разлог за хитно јављање лекару, јер могу да буду последица ГИТ крварења.

НСАИЛ		
РЕЛАТИВНИ РИЗИК ОД ГИТ КРВАРЕЊА		
БЕЗ УПОТРЕБЕ НСАИЛ	РЕФЕРЕНТНА ВРЕДНОСТ	НИЗАК
Целекоксиб	1,0	
Ацеклофенак	2,6	
Диклофенак	3,1	
Ибупрофен	4,1	
Напроксен	7,3	
Лорноксикам	7,7	
Кетопрофен	8,6	
Мелоксикам	9,8	
Пироксикам	12,6	
Кеторолак	14,1	

ПРЕДСТОЈЕЋИ ДОГАЂАЈИ КЕ

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА

- ТЕСТ Ефикасност и безбедност НСАИЛ у терапији хроничних реуматских болести**
/до 19.05.2018. године
- ТЕСТ Тимски рад здравствених радника и едукација пацијената-предуслов за смањење антибиотске резистенције**
/до 19.05.2018. године
- ТЕСТ Нови орални антикоагуланси у превенцији тромбоемболије код пацијената са невалвуларном атријалном фибрилацијом**
/до 18.11.2018. године
- ТЕСТ Приступ у апотеци болеснику оболелом од Паркинсонове болести**
/до 18.11.2018. године

ИСПОР СРБИЈА

19-22.04.2018. године, Београд

8. Јадрански и 5. ИСПОР Србија Конгрес: "Унапређење здравља пацијената путем праведног, транспарентног и финансијски прихватљивог приступа новим технологијама"
Детаљне информације: pharmacoeconomics-congress.eu/en/; isporsrbija@ariaone-cc.com

69. СИМПОЗИЈУМ САФЕЗА ФАРМАЦЕУТСКИХ УДРУЖЕЊА СРБИЈЕ

24-27.05.2018. године, Копаоник

25.05.2018. године - Семинар: Савремено лечење бола и главобоље

26.05.2018. године - Семинар: Безбедност козметичких производа

Детаљне информације: <http://www.farmacija.org>

МЕЂУНАРОДНА ФАРМАЦЕУТСКА ФЕДЕРАЦИЈА (FIP)

78 Светски конгрес фармације и фармацијске науке

2-6. септембар, 2018. године • Глазгов, Велика Британија

Детаљне информације: www.fip.org